

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

BARNE-OG LIKESTILLINGSDEP.	
Arkivkode:..	323.25
Dato:	041109
Saksnr:	200902826-028

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
200902826-/SILS

Vår ref.
200904965- /ÅST

Dato
03.11.2009

Høring - forslag om å innføre en ordning med stans av offentlige ytelser og barnebidrag ved internasjonal barnebortføring

Vi viser til Barne- og likestillingsdepartementets brev av 9. juli 2009 med vedlegg.

Justisdepartementet har følgende merknader:

Internasjonal barnebortføring innebærer ekstreme påkjenninger for barna som rammes. De foreslåtte reglene kan både forebygge bortføringer og redusere tiden barna er bortført, og vi vurderer derfor de fleste forslagene som meget hensiktsmessige.

Vedr. omfanget av ordningen

Justisdepartementet støtter forslaget om at det innføres en ordning med stans/tilbakeholdelse av økonomiske ytelser og overføringer som virkemiddel for å hindre internasjonale barnebortføringer etter barnebortføringskonvensjonen, samt fremskynde tilbakelevering av barn som er blitt ulovlig bortførte fra et land til et annet.

Barne- og likestillingsdepartementet tar til orde for at også bortføringer internt i Norge (samværsunndragelser) omfattes av ordningen. Justisdepartementet, som sentralmyndighet etter barnebortføringskonvensjonen, er opptatt av at det innføres et effektivt virkemiddel i de internasjonale sakene, og særlig i de sakene hvor barn blir ulovlig bortført fra Norge til utlandet. Dette fordi norske myndigheter har begrenset med virkemidler og muligheter til å iverksette tiltak med virkning for denne gruppen, og det er ved bortføringer fra Norge til utlandet vi har hatt de mest langvarige og

krevende sakene. Det er for øvrig vanskelig å ha en oppfatning av om reglene bør gjelde også ved visse tilfeller av bortføring innen landets grenser. Høringsnotatet utreder ikke egentlig problemstillingen, blant annet er ikke omfanget beskrevet. Forslaget fremkommer for å unngå en mulig konflikt med barnekonvensjonens diskrimineringsbestemmelse. Vi har vanskelig for å se at konvensjonens artikkel 2 tvinger frem en slik løsning. En dogmatisk forståelse av barnekonvensjonen kan ikke alene begrunne at man innfører reglene. Vi håper at det i innspillene fra øvrige høringsinstanser fremkommer opplysninger som viser et klart behov. I motsatt fall bør spørsmålet utredes nærmere.

Barne- og likestillingsdepartementet tar i høringsnotatet også til orde for at *alle* ytelser til barnet og bortfører stanses, herunder også retten til sosialtrygd og bostøtte ved bortføringer fra utlandet til Norge. Justisdepartementet er enig i det prinsipielle utgangspunktet om at flest mulig ytelser bør omfattes for at ordningen skal få den tilsiktede effekt. Det som imidlertid, etter vår erfaring, oppfattes som mest urimelig og støtende med dagens praksis, er at gjenværende må fortsette å betale barnebidrag til den som har bortført barnet, etter at barnet ikke lenger oppholder seg i Norge og gjenværende ikke lenger får ha samvær med barnet. Det er etter vår oppfatning viktig å innføre en ordning som stanser disse overføringene til bortfører. Videre er det etter vår oppfatning viktig å stanse store statlige ytelser som kan bidra til å finansiere og opprettholde en bortføring over lengre tid. Erfaringsmessig er det som sagt særlig ved bortføringer fra Norge til utlandet vi har hatt de mest langvarige og krevende sakene. Disse ytelsene gir kun grunnlag for et eksistensminimum i Norge, og erfaringsmessig vil disse sakene også avgjøres i løpet av forholdsvis kort tid. Dette betyr at stans av disse ytelsene ikke får særlig stor betydning. Vi er usikre på om det er riktig å stanse utbetaling av sosialtrygd og bostøtte ved bortføringer fra utlandet til Norge.

Høringsnotatet drøfter på side 27 om det bør gjøres mulig å beslaglegge bortførers formue etter en ulovlig bortføring. Det konkluderes med å fraråde å innføre en slik regel. Vi slutter oss til de vurderinger som gjøres. Vi vil i tillegg vise til straffeprosessloven § 220, som på visse vilkår gir retten adgang til å sette en persons formue under forvaltning. Når en person er under etterforskning for overtredelse av straffeloven § 216 om barnebortføring, vil vilkårene kunne være oppfylt. Dette gjør at politiet i spesielle tilfeller kan søke å avslutte en internasjonal barnebortføring ved anslag mot den mistenktes formue.

Det er reist en særlig problemstilling i forhold til situasjonen når barnet er bortført av samværsforelder. Barne- og likestillingsdepartementet tar til orde for at ytelser til gjenværende forelder (som bostedsforelder) opphører når det går lang tid uten at bortføringssituasjonen blir avklart. Justisdepartementet viser til at formålet med ordningen er å innføre et nytt virkemiddel for å hindre ulovlige barnebortføringer, ev. fremskynde tilbakelevering av ulovlig bortførte barn. Opphør av ytelser til gjenværende forelder har ikke den tilsiktede effekt, og vil kunne oppfattes som svært urimelig, og en ytterligere byrde for gjenværende forelder som allerede har opplevd at barnet er blitt

ulovlig bortført. Vi er også bekymret for at dette vil kunne oppfattes som en legitimering fra norske myndigheter av den ulovlige handlingen, og at det vil kunne ytterligere vanskeliggjøre prosessen om tilbakeføring av barnet.

Barne- og likestillingsdepartementet foreslår en unntaksbestemmelse i utkast til ny folketrygdlov § 22-20 fjerde ledd, slik at tilbakeholdelse av ytelser ikke gjøres gjeldende dersom det vil kunne føre til at barnets fysiske eller psykiske helse settes i fare. Justisdepartementet har ingen innvendinger mot at det innføres en slik unntaksbestemmelse, så sant denne praktiseres som en snever sikkerhetsventil for svært spesielle tilfeller. Dette for at formålet med ordningen ikke skal undergraves.

Vedr. vilkår for stans i ytelser

Barne- og likestillingsdepartementet foreslår at det settes som vilkår for tilbakeholdelse av ytelser at Justisdepartementet er koblet inn i saken og definerer det som en barnebortføringssak. Vi støtter forslaget om at Justisdepartementet skal være involvert i saken. Når det gjelder vilkåret om at Justisdepartementet definerer saken som en barnebortføringssak, vises til at sentralmyndigheten har plikt til å oversende en begjæring om tilbakelevering av barn etter barnebortføringskonvensjonen med mindre det er åpenbart at vilkårene i konvensjonen ikke er oppfylt eller at søknaden ikke er velgrunnet, jf barnebortføringskonvensjonen artikkel 27. Det er domstolene i oppholdsstaten (det landet barnet er bortført til) som avgjør den materielle saken, herunder tar stilling til hvorvidt bortføringen faktisk var ulovlig eller ikke. Det avgjørende må derfor være om Justisdepartementet finner at det er grunnlag for å sende en begjæring om tilbakelevering av barnet etter barnebortføringskonvensjonen.

Barne- og likestillingsdepartementet foreslår videre at det settes som vilkår for tilbakeholdelse av ytelser at barnet må være *meldt savnet* til politiet. I henhold til utkast til ny folketrygdlov § 22-20 annet ledd vises til at saken må være *anmeldt* og *etterforskes* av politiet.

Justisdepartementet er av den oppfatning at det ikke bør stilles vilkår om at barnet er meldt savnet til politiet. Dette av hensyn til ressursbruk i politiet. Ofte vil barnet befinne seg på kjent oppholdssted, og det er dermed ikke alltid behov for å koble inn politiet i saken.

Forslaget om at det stilles vilkår om at saken anmeldes og etterforskes, synes å implisere at det må være initiert en straffesak som faktisk følges opp av politi og påtalemyndighet. Justisdepartementet er av den oppfatning at det ikke kan stilles et slikt vilkår. Dette fordi bortføringer foretatt av bostedsforeldre i dag ikke er straffbart, jf straffeloven § 216 og utkast til ny straffelov § 261. Dersom det innføres et slikt vilkår, vil det ikke være adgang til å stanse økonomiske ytelser/overføringer når bostedsforelderen står for bortføringen, og det vil for eksempel aldri være adgang til å stanse overføring av barnebidrag til bortfører. Dette vil ikke være i overensstemmelse med formålet bak ordningen. Selv når bortføringen er straffbar, er vi av den oppfatning

at det bør være opp til gjenværende forelder å ta stilling til hvorvidt det en hensiktsmessig/ønskelig i den konkrete saken at bortfører blir tiltalt og straffet for bortføringen. Noen sivile barnebortføringssaker løses ved at partene kommer til en minnelig løsning, herunder frivillig retur av barnet. Vi antar at en straffesak vil øke konfliktnivået mellom foreldrene og vanskeliggjøre muligheten for en frivillig ordning og et samarbeid om barnet i fremtiden.

Vedr. opphør av tiltak om tilbakeholdelse

Justisdepartementet støtter forslaget om at tilbakeholdelsen opphører når barnebortføringssaken tidligst anses avklart, dvs. ved faktisk tilbakeføring, endelig rettslig avgjørelse om ikke-retur, eller ved inngått avtale/forlik om hvor barnet skal bo fast.

Ordningen bør etter vår mening være at instansene med kompetanse til å sende melding om tilbakeholdelse av ytelser, i alle tilfeller også skal gi melding om opphør av tiltakene. Det anses ikke hensiktsmessig at bortføreren dokumenterer direkte overfor trygdemyndighetene at vilkårene for opphør etter den foreslåtte § 22-20 femte ledd er oppfylt.

Barne- og likestillingsdepartementet ber videre om innspill til hvorvidt det bør settes en tidsbegrensning når barnebortføringssaken trekker ut i tid, og viser til at en tilbakeføring etter hvert vil kunne bli mindre aktuell når man ser hen til barnets beste. Justisdepartementet mener at det vil være uheldig med en tidsbegrensning som gjør at pengene frigis til bortfører etter en viss tid. Det vises til at de sakene som pågår over flere år er svært vanskelige, og det er spesielt i disse sakene det er behov for flere virkemidler for å fremskynde retur av barnet, noe som er formålet bak ordningen. Videre er vi av den oppfatning at norske myndigheter av prinsipielle grunner ikke skal foreta en vurdering av om det er til barnets beste å bli i oppholdsstaten, så lenge barnebortføringssaken fortsatt pågår i utlandet. Dersom pengene frigis til bortfører etter en bestemt frist, vil dette kunne oppfattes som en legitimering fra norske myndigheter av den ulovlige handlingen, og det vil kunne ytterligere vanskeliggjøre prosessen om tilbakelevering av barnet. Det vil også kunne gi bortfører et incitament til å holde ut til den nevnte fristen utløper, i visshet om at vedkommende da vil få etterbetalt et betydelig beløp, noe som vil være i strid med formålet med ordningen. Det vil oppfattes som svært urimelig for gjenværende forelder dersom bortfører skal få tilgang på pengene i slike tilfeller. Det stilles også spørsmål ved behovet for en slik tidsavgrensning, når man har unntaksbestemmelsen i utkastet til ny folketrygdlov § 22-20 fjerde ledd, hvor tilbakeholdelse av ytelser i gitte situasjoner ikke gjøres gjeldende.

Saksbehandling

Barne- og likestillingsdepartementet foreslår at NAV administrerer ordningen, fatter vedtak i stønads- og bidragssaken, og vedtak om å holde ytelsen eller bidraget tilbake. Justisdepartementet støtter dette forslaget.

Oppgjør

Justisdepartementet støtter forslaget om hvordan midlene fordeles når grunnlaget for tilbakeholdelse er opphørt. Barne- og likestillingsdepartementet foreslår at barnebidrag settes på sperret konto inntil barnet fyller 18 år. Vi foreslår at disse midlene i perioden forvaltes av overformynderiet. Det vises i den sammenheng til at overformynderiet har ansvar for forvaltning av mindreåriges midler.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer at Justisdepartementet som sentralmyndighet etter barnebortføringskonvensjonen skal varsle NAV når vi oversender en begjæring om tilbakelevering av et ulovlig bortført barn, samt når barnebortføringssaken anses avklart. Dette antas å ikke medføre nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Med hilsen

Toril Juul
seniorrådgiver

Åshild Tveit
førstekonsulent